

Sadržaj / Vsebina

7/8 Riječ urednika / Uredniška beseda

TEMATSKI BLOK / TEMATSKI SKLOP

Hrvatsko-slovenski odnosi na prijelomu 19. i 20. stoljeća
/ Slovensko-hrvaški odnosi na prelomu 19. in 20. stoletja

RASPRAVE / RAZPRAVE

- 11 Stanislav KOCUTAR:**
Habsburška monarhija in jugoslovansko vprašanje v luči slovenske historiografije
- 37 Nataša PODGORŠEK:**
Državnopravni koncepti slovenskih in hrvaških politikov od marčne revolucije do preloma stoletja
- 67 Igor GRDINA:**
Kultura med Slovenci in Hrvati ter politiko
- 87 Stjepan MATKOVIĆ:**
Ivan Šusteršič i hrvatski političari
- 103 Feliks J. BISTER:**
Hrvaško-slovensko sodelovanje v dunajskem parlamentu na predvečer prve svetovne vojne
- 111 Jure KRIŠTO:**
Od slavenstva do jugoslavenstva: suradnja hrvatskih i slovenskih krugova u Katoličkom pokretu
- 123 Andrej RAHTEN:**
Avstromarksistični pogledi na jugoslovansko vprašanje
- 133 Katja PERŠAK:**
Anton Korošec in slovensko-hrvaška nasprotja v Prekmurju
- 151 Zlatko MATJEVIĆ:**
Providencijalna politika: Hrvatski katolički pokret i politika (1903.—1929.)

PRILOZI / PRILOGE

- 179** France Prešeren (Neža Zajc)
- 181** Ivo PILAR: »O stogodišnjici rojjenja dra Franceta Prešerna«
- 189** Dr. Petar Rogulja — hrvatski katolički senior i učenik dr. Janeza E. Kreka (Jure Krišto)
- 191** Petar ROGUJJA: Dr. Janez E. Krek

GRADIVO / GRADIVO

- 215** Tomislav MRKONJIĆ, Jadranka NERALIĆ i Zlatko MATJEVIĆ:
Riječka spomenica (1915.)

OVAJ DVOBROJ ČASOPISA
POSVEĆEN JE
SREĆKU LIPOVČANU
/
TA DVOJNA ŠTEVILKA ČASOPISA
JE POSVEČENA
SREĆKU LIPOVČANU

221 Riječka spomenica. Latinski koncept (minuta)

233 Riječka spomenica. Hrvatski prijevod

OSVRT S POVODOM / POGLED Z RAZLOGOM

247 Tomislav JONJIĆ: Hrvatska i blaženi Alojzije Stepinac u očima stranaca

OCJENE I PRIKAZI / OCENE IN PREDSTAVITVE

257 *Dnevnički zapisi Luke Perinića*, Zagreb, 2009. (J. Krišto)

258 A. Rahten, *Izidor Cankar: diplomat dveh Jugoslavij*, Ljubljana - Mengeš, 2009. (M. Klemenčič)

IN MEMORIAM

262 Srećko Lipovčan (1942.—2009.)

Riječ urednika

Zamisao o zajedničkom slovensko-hrvatskom broju časopisa PILAR rodila se u intelektualnom krugu koji je predvodio danas nažalost pokojni dr. sc. Srećko Lipovčan. U živom su nam sjećanju naši poticajni razgovori o sadržaju posebnoga broja časopisa u kojem bismo iznijeli neke nove poglede na dio zajedničke nam prošlosti. Iako je posljednjih godina zanimanje povjesničara, osobito iz Slovenije, za slovensko-hrvatske odnose tijekom minulih stoljeća pojačano, ovaj je dvobroj našega časopisa prvi pokušaj da se rezultati istraživanja objedine u tematskom broju jedne znanstvene publikacije. Ujedno to je prvi konkretan rezultat sporazuma o suradnji između Znanstvenoistraživačkog centra Slovenske akademije znanosti i umjetnosti (ZRC SAZU) i Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar, potpisanog 1. lipnja 2007. u Ljubljani. Njegujući znanstvenu suradnju dviju država, ZRC SAZU je iduće 2008. sklopio partnerstvo i s Hrvatskim institutom za povijest u Zagrebu. Stoga nije čudno što većina autora u ovome broju časopisa dolazi iz spomenutih institucija.

Sadržajno, autori su nastojali prije svega istražiti zajedničku prošlost u doba postojanja Habsburške Monarhije i Kraljevstva/Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca. Habsburško razdoblje, koje je trajalo sve do sloma Monarhije nakon završetka Prvoga svjetskog rata (1918.), imalo je svoju posebnu dinamiku u razvoju slovensko-hrvatskih odnosa: od »doba zdravica«, u kojima je Ivan Tavčar Slovence proglašavao »planinskim Hrvatima«, preko odgajanja mladih naraštaja Hrvatskoga katoličkog pokreta na »socijalnim tečajevima« Janeza Evangelista Kreka, pa sve do utemeljenja Hrvatsko-slovenske stranke prava, predvođene Ivanom Šusteršičem i Milom Starčevićem. O tim fenomenima političke suradnje u doba Austro-Ugarske Monarhije govori većina rasprava. No, »doba savezništva« dvaju naroda nije preživjelo promjenu državnopravnog okvira. Nakon nastanka Kraljevstva Srba, Hrvata i Slovenaca napuštali su se stari i tražili novi politički partneri, pri čemu se uvijek iznova spominje uloga Antona Korošca. Proturječnosti hrvatsko-slovenskih odnosa u prvoj južnoslavenskoj državnoj zajednici također su tema nekih ovdje objavljenih rasprava.

Kao osobitost ovoga hrvatsko-slovenskoga dvobroja ističemo njegovu višejezičnost. Naime sve tekstove objavljujemo na materinskim jezicima njihovih autora, ali i na — latinskom.

U PRILOZIMA donosimo Pilarov članak o pjesniku Francu Prešernu i Roguljin tekst o J. E. Kreku. U rubrici GRADIVO objavljujemo izvorni (latinski) tekst, ali prvi put i hrvatski prijevod, glasovite »Riječke spomenice« iz 1915. godine, na čije je tumačenje potrošeno mnogo crnila u slovenskoj i hrvatskoj historiografiji. Kao i dosad, donosimo prikaze, ocjene i osvrte na novija historiografska i publicistička izdanja.

Nadamo se da je slovensko-hrvatski dvobroj časopisa PILAR tek prvi korak u realizaciji sličnih međunarodnih znanstvenih projekata.

U Ljubljani i Zagrebu, rujna 2009.

Andrej Rahten

Zlatko Matijević